Raadsvoorstel

Datum vergadering	: 15 december 2020
Registratienummer	: 86389
Voorstelnummer	: 2020/130
Portefeuillehouder	: Rutger van Stappershoef
Bijlage(n)	: 1
Onderwerp	: Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra

Onderwerp
Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra

Beslispunten
1. De Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra vast te stellen.
2. De bestemmingsreserve Leefbaarheid Neerijnen omzetten in de bestemmingsreserve Steengoed.
3. De bestemmingsreserve Leefbaarheid Geldermalsen omzetten in de bestemmingsreserve Steengoed.

Samenvatting
De Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra bevat voorstellen tot een harmonisatie van beleid en financiën op de korte termijn en geeft voor de langere termijn het beleidskader weer.
Daarvoor is een aantal uitgangspunten geformuleerd. Dit mede op basis van het Bidbook West Betuwe 2030, het coalitieakkoord en de uitgangspunten nieuw subsidiebeleid.
In hoofdstuk 5 van de Kadernota is de visie op dorpshuizen en MFC's verwoord.
Vervolgens is in hoofdstuk 6 van de Kadernota het voorstel uitgewerkt om te komen tot twee subsidiestromen, namelijk één voor activiteiten en één voor stenen. In hoofdstuk 7 zijn diverse beleidsvraagstukken in de zogenaamde 'Tafel van zeven' opgenomen. Op deze wijze krijgt het beleid structuur, richting, transparantie en duidelijkheid.

Inleiding
Per 1 januari 2019 zijn de gemeenten Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen opgegaan in de gemeente West Betuwe. Daarmee kregen 23 dorpshuizen en 4 Multifunctionele centra (MFC) een nieuwe gesprekspartner, de gemeente West Betuwe.
De drie voormalige gemeenten hebben ieder op hun eigen wijze het beleid tot stand gebracht hetgeen tot verschillende financiële stromen richting de dorpshuizen en MFC's heeft geleid.

Visie dorpshuizen en multifunctionele accommodaties
In de Kadernota zijn dorpshuizen en MFC's gedefinieerd waarbij de verantwoordelijkheden zijn omschreven. Van belang is dat er per kern een ontmoetingsplek is en dat is meestal een dorpshuis. Er worden vier modellen dorpshuizen omschreven. Het is aan de dorpshuizen zelf om te bepalen wat voor een dorpshuis ze willen zijn. Tot slot zijn er criteria geformuleerd betreffende de toename of afname van het aantal dorpshuizen.

Subsidie Vitale dorpshuizen
Voorgesteld wordt om alle toekomstige 21 dorpshuizen en 4 MFC's in aanmerking te laten komen voor de subsidie 'Vitale dorpshuizen'. Doel van deze subsidie is om de leefbaarheid en de sociale cohesie in de kern te behouden en mede het sociaal beleid van de gemeente West Betuwe te helpen uitvoeren. Het sociaal beleid is geënt op een vijftal afwegingskaders te weten: Een sterke samenleving, betaalbaar en efficiënt, iedereen doet mee naar vermogen, inwoner en gezin staan centraal en normaliseren is de basis. Deze kaders zijn in het beleidsplan Sociaal domein 2020-2024 verder uitgewerkt. Met de subsidie 'Vitale dorpshuizen' wordt dit beleid ondersteund.

Door een nieuwe subsidie 'Vitale dorpshuizen' in te stellen vervallen de huidige twee bestaande subsidies; de activiteitensubsidie (circa € 12.000) en de OZB-compensatie (circa € 13.000) van de voormalige gemeente Geldermalsen. Die zijn tot 2022 van toepassing op respectievelijk 12 en 8 dorpshuizen. De activiteitensubsidie en de OZB-compensatie uitbreiden naar andere dorpshuizen zou een verdere versnippering van deze subsidies betekenen. Het geeft ook meer administratieve lasten. Eén subsidie met een duidelijk doel en die voor ieder dorpshuis geldt maakt het beleid helder, transparant, eenduidig en makkelijker.

Het beschikbare budget van de twee huidige subsidies vervalt niet. Het huidige subsidiebudget bestaat uit circa € 12.000 voor activiteiten, € 1014 per dorpshuis en circa € 13.000 voor de OZB-compensatie. Totaal is dat afgerond € 25.000.
Aan dit bedrag wordt een budget van € 62.500 toegevoegd zodat voor deze subsidie € 87.500 beschikbaar is. Uit het leefbaarheidsbudget van € 10.000 per kern wordt € 2.500 (keer 25) onttrokken en aangewend voor activiteiten die het dorpshuis pleegt of nog gaat ontwikkelen. Het budget van € 87.500 wordt verdeeld 25 dorpshuizen en MFC's. Dat is € 3.500 per accommodatie. Hierover worden met de dorpshuizen en de MFC's afspraken gemaakt. De financiële consequenties van de voorgestelde herverdeling is in een tabel weergegeven, zie hoofdstuk 6 van de Kadernota.

In het coalitieakkoord is vastgelegd dat de OZB-compensatie wordt uitgebreid naar de dorpshuizen die deze compensatie nu niet krijgen. Hiermee zou een bedrag van € 21.000 gemoeid zijn. Nu is deze tegemoetkoming aan de dorpshuizen op een andere wijze vormgegeven. De raadsmotie, 2 juli 2019, is hiermee dus op een andere wijze uitgevoerd. Bovendien is de differentiatie van de OZB landelijk gestrand. Dit is uitvoeriger toegelicht in hoofdstuk 4 onder het kopje OZB-compensatie.

Fonds Steengoed
De gemeente West Betuwe heeft in overleg met 15 dorpshuizen een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMOP) voor de periode 2021-2050 opgesteld. Daarnaast heeft de gemeente DMOP's opgesteld voor alle gemeentelijk vastgoedobjecten, waaronder 3 MFC's en 3 dorpshuizen. Voor 18 dorpshuizen en 3 MFC's is er nu een DMOP 2021-2050.
De dorpshuizen te Beesd (dorpskring), Enspijk, Tuil zijn in eigendom van een kerk. Het MFC Huis Op Hemert is in eigendom van de woningstichting De Kernen. Deze 4 zijn buiten beschouwing gebleven. .

Door het opstellen van deze DMOP ontstaat een transparant, objectief en unaniem beeld van de kosten inzake het beheer en onderhoud van alle 21 dorpshuizen en 3 MFC's.

Het Fonds Steengoed betreft de eerder genoemde 15 dorpshuizen. Voor de 3 dorpshuizen en de 3 MFC's, in eigendom van de gemeente, is een voorziening beheer en onderhoud in de begroting opgenomen. Op grond van de nieuwe DMOP's kan die voorziening aanpassing behoeven.

In hoofdstuk 6 van de Kadernota zijn tabellen opgenomen waarin de kosten uit de DMOP's zijn weergegeven en de verdeling van de beschikbare budgetten om vanuit de gemeente deze kosten te subsidiëren. Een toelichting hierop volgt hieronder.

1. De geraamde uitgaven betreffende beheer en onderhoud vallen de eerste 5 jaar gunstig uit in vergelijking met de 25 jaar er na. De hoogste uitgaven dienen gedaan te worden in de periode 2035-2040. Dit is mede te verklaren uit het feit dat de dorpshuizen tot nu toe redelijk tot goed zijn onderhouden. Grote uitgaven zoals installaties vervangen komen periodiek terug maar gaan zich de eerste 5 jaar minder voordoen.
2. De beschikbare structurele en incidentele budgetten bij de gemeente zijn aangegeven. Het hoeft weinig betoog dat deze budgetten niet voldoende zijn als we de geraamde uitgaven voor beheer en onderhoud daar tegen over zetten. Hier wordt nader op ingegaan, gevolgd door een voorstel voor een fonds Steengoed.

Allereerst dient opgemerkt te worden dat het gemeentelijk beleid ten aanzien van het beheer en het onderhoud van dorpshuizen niet gericht is op een kostendekkende bijdrage aan dorpshuizen. Wel is sterk het besef aanwezig dat dorpshuizen ten aanzien van beheer en onderhoud door de gemeente ondersteund dienen te worden. Tot nu toe is dat ook gebeurd. Niet alleen door subsidies maar ook door het verlenen van investeringsbijdragen, garantieverleningen en dergelijke.
Ten tweede komen de in de DMOP's opgenomen demarcatie tussen eigenaar- en huurderslasten niet altijd ten laste van dorpshuizen. Daar waar vaste huurders zijn kunnen de huurderslasten voor rekening huurder komen.
Ten derde hebben dorpshuizen tot nu subsidies ontvangen van de provincie en diverse 'goede doelen' instellingen. Deze instellingen stellen de voorwaarde dat de gemeente financieel bijdraagt.
Ten vierde heeft ongeveer de helft van het aantal dorpshuizen tot op de dag van vandaag geen financiële bijdrage van de gemeente ontvangen. De andere helft wel. En dat is de reden waarom een fonds Steengoed wordt ingesteld. In dit fonds worden de thans beschikbare structurele middelen van € 112.000 gestort. De voormalige gemeenten Geldermalsen en Neerijnen hadden een bestemmingsreserve Leefbaarheid. Deze bestemmingsreserve van € 212.980 wordt aangewend en in het fond Steengoed gestort. Dit is geen structureel geld. Voorgesteld wordt dit bedrag in de periode 2022-2034 te besteden.
De gemeenteraad heeft in mei 2020 de nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. Een van de spelregels is om aangelegde bestemmingsreserves een duidelijk doel te geven en ook de middelen voor dat doel aan te wenden. Het aanwenden van de bestemmingsreserves Leefbaarheid krijgen een duidelijk doel, namelijk het draagt bij aan het in standhouden van dorpshuizen die zo instaat worden gesteld een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid in de kernen.

Over de werking van het fonds Steengoed het volgende.

1. De gemeente West Betuwe draagt alleen bij in de eigenaarslasten beheer en onderhoud die in de DMOP's per dorpshuis zijn aangegeven.
2. De gemeente stelt een bijdrage in de kosten van beheer en onderhoud van 60% ter beschikking op het moment dat die kosten zich voordoen. Dit om alle dorpshuizen op het moment dat ze voor die uitgaven komen te staan te ondersteunen met een bijdrage uit het Fonds Steengoed.
3. Het Fonds Steengoed biedt de mogelijkheid om flexibel met uitgaven om te gaan. Het overzicht laat zien dat in diverse jaren de uitgaven lager zijn dan de € 112.000 structurele voeding per jaar. Het bedrag in het Fonds Steengoed neemt dan toe.
4. De uitgaven en inkomsten beheer en onderhoud per jaar uit het Fonds Steengoed leidt er toe dat in 2035 een tekort ontstaat en in de daarop volgende jaren blijft dat zo. In die periode dient te worden bezien op welke wijze het Fonds Steengoed aanpassing behoeft.
5. Het schema betreffende de geraamde uitgaven voor beheer en onderhoud is een momentopname, gebaseerd op een opgesteld DMOP. De praktijk kan uitwijzen dat uitgaven voor beheer en onderhoud eerder dan wel later plaatsvinden. Het Fonds Steengoed biedt de mogelijkheid van flexibiliteit.
6. De werking van het Fonds Steengoed zal in 2025 worden geëvalueerd.
7. Uit het Fonds Steengoed wordt een compensatieregeling getroffen voor de 6 dorpshuizen uit voormalig Geldermalsen, te weten Acquoy, Buurmalsen, Deil, Gellicum, Rumpt en Tricht. In 2022 en 2023 wordt respectievelijk 66% en 33% van het huidige subsidiebedrag uitgekeerd.

In de nota subsidieregels worden grondslagen en voorwaarden opgenomen met betrekking tot beide hierboven voorgestelde subsidies. Het college zal de raad hierover informeren. Het Fonds Steengoed vervangt de verordening Groot onderhoud die de voormalige gemeente Geldermalsen op 17 oktober 2017 heeft vastgesteld. Deze vervalt op grond van de wet Algemene regels herindeling (Arhi) per 1 januari 2021. Voor 2021 zullen de zes dorpshuizen nog een subsidie ontvangen op grond van de gemaakte afspraken zoals neergelegd in de verordening.

De 'Tafel van zeven' dorpshuizen en MFC's

Het gaat om de volgende beleidsonderwerpen.

1. Sociaal beleid: De gemeente heeft een beleidsplan Sociaal domein 2020 – 2024 opgesteld. Op basis van het onder punt 1 genoemde kunnen afspraken gemaakt worden op welke wijze dorpshuizen het gemeentelijk sociaal beleid mee kunnen helpen uitvoeren.
2. Voorzieningen: Van belang voor dorpshuizen is het voorzieningenniveau in een kern en het gebruik van het dorpshuis en organisaties en verenigingen.
3. Vastgoed: De gemeente heeft een nota Vastgoed en grondzaken opgesteld. Hierbij is de vraag op welke wijze het dorpshuis, als vastgoed, toekomstgericht blijft en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.
4. Horeca/commercie: Hierbij is de vraag of de gemaakte afspraken in de Algemene Plaatselijke verordening (APV) in de toekomst standhouden of dat aanpassingen noodzakelijk zijn.
5. Ondersteuning dorpshuizen: Dorpshuizen zijn in grote mate afhankelijk van vrijwilligers. Op termijn dient dat zo te blijven. Organisaties kunnen dorpshuizen bijstaan.

6. Klankbordgroep dorpshuizen: Van belang is de inbreng van de dorpshuizen en MFC's als het om (nieuw) gemeentelijk beleid gaat.
7. Dorpshuizen- en MFC-overleg: Van belang is dat het contact tussen dorpshuizen, MFC's en de gemeente goed is en blijft.

Afspraken MFC's
Met de drie gemeentelijke MFC's zullen in 2021 opnieuw afspraken worden gemaakt. Naast het beleid zoals hierboven is aangegeven wordt met de besturen van de MFC's afgesproken op welke wijze de instandhoudingsbijdragen, exploitatietekorten worden teruggedrongen. Op de langere termijn kan dit leiden tot minder uitgaven van de gemeente aan de drie MFC's.

Overleg
De dorpshuizen en de MFC's zijn uitvoerig betrokken bij de totstandkoming van deze Kadernota.
1. In het voorjaar zijn drie bijeenkomsten gehouden over het nieuwe subsidiebeleid, de harmonisatie, waarvoor de dorpshuizen en de MFC's ook zijn uitgenodigd.
2. In het voorjaar zijn alle dorpshuizen en MFC's ambtelijk en vaak ook bestuurlijk bezocht op locatie. Er hebben uitvoerige gesprekken plaatsgevonden.
3. In juni/juli van 2020 is een viertal bijeenkomsten gehouden. De stand van zaken en mogelijke denkrichtingen zijn besproken. Een verslag van deze bijeenkomsten is in de bijlagen van de Kadernota opgenomen.
4. Op 7 en 8 oktober 2020 zijn er wederom overleggen gepland met de dorpshuizen en de MFC's. De Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra, op grond van het collegebesluit van 29 september 2020, zal worden toegelicht en uitgelegd.

Een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van dorpshuizen en één MFC heeft in enkele bijeenkomsten van gedachten gewisseld met de gemeente over de toekomst van de dorpshuizen en de MFC's. Nadrukkelijk is afgesproken dat standpunten niet namens de dorpshuizen en de MFC's werden ingebracht. De samenstelling van de klankbordgroep is in bijlage IV van de Kadernota opgenomen.

Argumenten

1.1. Er ontstaat duidelijkheid over het aantal dorpshuizen
Er is voorgesteld om van 23 naar 21 dorpshuizen terug te gaan. Op dit moment bestaat er geen aanleiding om het aantal dorpshuizen te doen laten toenemen. Op termijn is dat niet uitgesloten maar er dient een duidelijke drempel te zijn om een verdere versnippering te voorkomen.

1.2.. Er is in de toekomst een duidelijk beleidskader voor dorpshuizen en MFC's aangegeven.
De tafel van zeven is een duidelijke beleidsagenda. Daar moet zoveel als mogelijk is aan worden vastgehouden. Met de dorpshuizen worden daarover afspraken gemaakt. Maatwerk is daarbij van belang. Hier bij is een integrale aanpak in de uitvoering gewenst. Het beleid inzake dorpshuizen, duurzaamheid, horeca kernen, Sociaal, Vastgoed dient goed op elkaar afgestemd te zijn. De interne organisatie wordt hierop aangepast.

1.3. Voor alle dorpshuizen en MFC's is er één activiteiten subsidie.
Er ontstaat duidelijkheid wat met deze subsidie wordt beoogd voor ieder dorpshuis en MFC. Centrale punt is de leefbaarheid en de uitvoering van de nota Sociaal beleid bevorderen.. Samenvoeging van budgetten is duidelijker en brengt minder administratieve lasten met zich mee. Versnippering van subsidies wordt voorkomen en de administratieve lasten nemen af. Gelijke monniken, gelijke kappen.

1.4 Voor een gezonde exploitatie is een bijdrage in beheer en onderhoud gewenst.
Stoppen met een bijdrage beheer en onderhoud brengt verhoogt de kans dat dorpshuizen in de financiële problemen komen. 40% van de eigenaarslasten en vaak ook de huurderslasten als huurders ontbreken, blijven voor rekening van de dorpshuizen. Bij aanvragen van subsidies bij goede doel instellingen en de provincie Gelderland wordt financiering door de gemeente als eis gesteld. Kern is dat we dorpshuizen helpen wanneer ze het nodig hebben. Het jaarlijks verstrekken van een vaste bijdrage maakt een effectieve inzet van beperkte middelen onmogelijk. Ook kan ingespeeld worden op gewijzigde omstandigheden. Uitgaven dienen eerder of later gedaan te worden. Er ontstaat één regeling waardoor de regelingen in voormalig Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen vervallen.

1.5 Subsidie beëindiging vereist zorgvuldigheid.
De bestuurs- en rechtspraktijk vereist een zorgvuldige afbouw van overheidssubsidies. Er zijn geen personele consequenties aan de orde. Een afbouw van de subsidie voor de zes dorpshuizen in voormalig Geldermalsen in 2022 en 2023 is redelijk.

2.1 en 3.1. Incidentele middelen zijn nodig
Door gebruikmaking van de bestemmingsreserve Leefbaarheid kan het Fonds Steengoed gevormd worden. Hierdoor kan per jaar op de behoefte worden ingespeeld. Zonder deze middelen kan dat haast niet. De verdeling van alleen de € 112.000 structureel geld leidt tot grotere herverdeeleffecten.

Kanttekeningen

1..1. Uitbreiding beleidsterreinen
Dorpshuizen kunnen meer vraagstukken op het bordje van de gemeente gaan leggen. Andersom kan ook. Voorkomen moet worden dat van alles een beetje wordt gedaan. Focus op de 'Tafel van zeven' blijft essentieel.

1.2 Men beroept zich op afspraken
Dorpshuizen gaan zich beroepen op in het verlengde gedane toezeggingen, ingediende moties en vastgelegde afspraken en regelingen. De verordening beheer en onderhoud voor de zes gemeenten in voormalig Geldermalsen is ingesteld met nadrukkelijk de boodschap tot aan de harmonisatie. Uit moties en toezeggingen in de drie voormalige gemeenten vloeit geen rechtsgevolg voort.

1.3 DMOP en bijdragen worden ter discussie gesteld.
De DMOP-rapporten worden na bekendmaking door dorpshuizen ter discussie gesteld. De bedragen zijn te laag en de activiteit moet eerder plaatsvinden. Door de gemeente zijn de DMOP's opgesteld om

beheer en onderhoud transparant te maken. Een bureau heeft voor alle dorpshuizen dezelfde systematiek gehanteerd. Transparantie en objectiviteit is hiermee tot stand gebracht. Opmerkingen maken over de DMOP's mag maar zullen niet leiden tot aanpassingen van het subsidiemodel.

Financiën
De financiële voorstellen uit de Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra leiden niet tot extra budgetten op de begroting van de gemeente. Met andere woorden, ze leiden niet tot een 'plus-variant' zoals aanvankelijk de bedoeling was bij het opstellen van Kadernota's.
De 'min-variant' is voor dorpshuizen niet uitgewerkt. Bezuinigingen zullen bij diverse dorpshuizen tot problemen leiden waardoor op een later tijdstip de financiële ondersteuningsvoorstellen door de betreffende dorpshuizen toch weer bij de gemeente worden gelegd.
Voor de drie MFC's is een 'min variant' als volgt aan te geven. In het verleden zijn afspraken neer gelegd in overeenkomsten betreffende huur, beheer en onderhoud en exploitatiebijdragen. De afspraken zullen in overleg met de MFC's worden geactualiseerd. Daarbij zal nagegaan worden hoe deze bijdragen aan MFC's op de langere termijn kunnen worden verlaagd.

De voorgestelde subsidie "Vitale dorpshuizen' wordt gevoed door drie bestaande subsidies.
- Activiteitensubsidie circa € 12.000 voormalig Geldermalsen
- OZB-compensatie circa € 13.000 voormalig Geldermalsen
- Overheveling van € 62.500 uit het Leefbaarheidsbudget

Het voorgestelde Fonds Steengoed wordt gevoed door;
- Bijdrage € 112.000 uit de post beheer en onderhoud van de voormalige drie gemeenten
- Vorming van een bestemmingsreserve Steengoed met overheveling van € 140.863 uit de bestemmingsreserve Leefbaarheid Neerijnen
- Vorming van de bestemmingsreserve Steengoed met overheveling van € 72.293 uit de bestemmingsreserve Leefbaarheid Geldermalsen.

Over de verdere uitwerking van deze nieuwe bestemmingsreserve, naar buiten toe wordt het Fonds Steengoed gecommuniceerd, wordt de raad via een Berap geïnformeerd.

Communicatie
De Kadernota wordt met de dorpshuizen en de MFC's in oktober besproken. Dat geldt ook voor de klankbordgroep dorpshuizen en MFC's. Indien daartoe aanleiding bestaat zal de raad via een informatie vóór 3 november worden geïnformeerd. Immers op 3 november houdt de raad een uitvoerige beeldvormende vergadering over dit onderwerp.

Uitvoering/Planning
Na vaststelling in de raad zal in 2021 met de dorpshuizen en de MFC het vastgestelde beleid worden uitgewerkt.

Evaluatie
De Kadernota in zijn geheel in 2025 evalueren.

Risicoparagraaf

Risico omschrijving	Soort risico	Kans	Effect	Beheersingsmaatregel
Corona-crisis	Exploitatie, opdrogen reserves	Onzeker	Als dan Groot	Blijven volgen en regels toepassen. Bij grotere problemen maatwerk.
Financiën dorpshuizen	Exploitatietekort, geen reserves	Incidenteel	Groot	Maatwerk: met dorpshuis om tafel.

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe
de secretaris, Karen Coesmans
de burgemeester, Servaas Stoop

Raadsbesluit

De raad van de gemeente West Betuwe;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 29 september 2020,

besluit:

1. de Kadernota dorpshuizen en multifunctionele centra vast te stellen;
2. de bestemmingsreserve Leefbaarheid Neerijnen omzetten in de bestemmingsreserve Steengoed.;
3. de bestemmingsreserve Leefbaarheid Geldermalsen omzetten in de bestemmingsreserve Steengoed.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van 15 december 2020, nummer 2020/130,

de griffier,	de voorzitter,
Hans van der Graaff	Servaas Stoop